

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Eskelinen, Teppo

Title: Aikapankki innostaa ja rikkoo rajoja

Year: 2016

Version:

Please cite the original version:

Eskelinen, T. (2016). Aikapankki innostaa ja rikkoo rajoja. In P. Shilongo, A.-M. Koponen, T. Hirvilammi, & H. Koppelomäki (Eds.), *Tovin arvo : aikapankki hyvinvoinnin edistäjänä* (pp. 17-20). Kaakkois-Suomen sosiaalipsykiatrinen yhdistys. http://www.aikaparantaa.net/uploads/9/7/6/0/9760237/tovin_arvo_teppo_eskelinen.pdf

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

AIKAPANKKI INNOSTAA JA RIKKOO RAJOJA

Teppo Eskelinen

Aikapankki on kiinnostava järjestely paitsi siksi, että se on innostava ja hyödyllinen, myös siksi, että se rikkoo kategorioita. Aikapankin toimintaperiaatteen voi selittää minuutissa, mutta vaatii pitkäkallisia ja osittain mahdottomia määrittelyjä sanoa tyhjentävästi, mikä aikapankki on: Sen voi yhtä hyvin tulkita olevan vaihdannan muoto, yhteisöjen sosiaalisen vahvistamisen prosessi, rahaaktivismia tai jotain aivan muuta. Tovituki rikkoo näiden lisäksi vielä vertaistuen ja palvelutuotannon rajaa.

Lisäksi aikapankki auttaa hyvinvointivaltiota kehittymään osallistavaksi – ilman tekosyytä hyvinvointirakenteiden purkamiselle. Aikapankissa onkin kiinnostavaa, miten sen toimintaperiaatteet voisivat heijastua muihin, paljon sitä suurempiin järjestelmiin.

Hyvinvoinnin monet merkitykset

Vallitsevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa hyvinvointia katsotaan yleensä joko ekonomistisesta tai objektivistisesta näkökulmasta. Ekonomistisen käsityksen mukaan hyvinvointi on suora seurausta yksilön mieltymysten toteutumisesta markkinoiden kautta: jos haluan palvelua tai tavaraa X, sen saaminen lisää hyvinvointiani. Objektivistisen käsityksen mukaan hyvinvoinnin perustan muodostavat tietyt kaikille yhteiset hyvän elämän tarpeet, kuten asunto, koulutus ja terveys. Niitä voidaan varsin pitkälle annostella suoraan ja tasapuolisesti sosiaaliturvan ja julkisten palvelujen kautta.

Yksilön subjektiivisia mieltymyksiä ja objektiivisia hyvän elämän edellytyksiä ei tulisi nähdä hyvinvoinnin määrittelyn ulossulkevin vaihtoehtoina, sillä kumpikin vähättelee vuorovaikutuksen merkitystä. Eläksemme hyvää elämää tarvitsemme ihmisiä ympärillemme: sosiaalista kanssakäymistä ja yhteistoimintaa – mieluiten välittömässä ja tasa-arvoisessa hengessä. Aikapankin hyvinvointikäsityksen voi katsoa lähtevän tästä ymmärryksestä.

Vallitseva hyvinvointikäsitys on myös ollut alustana monen sellaisen kahtiajaon syntymiselle, jonka rikkominen tai ainakin ravis-

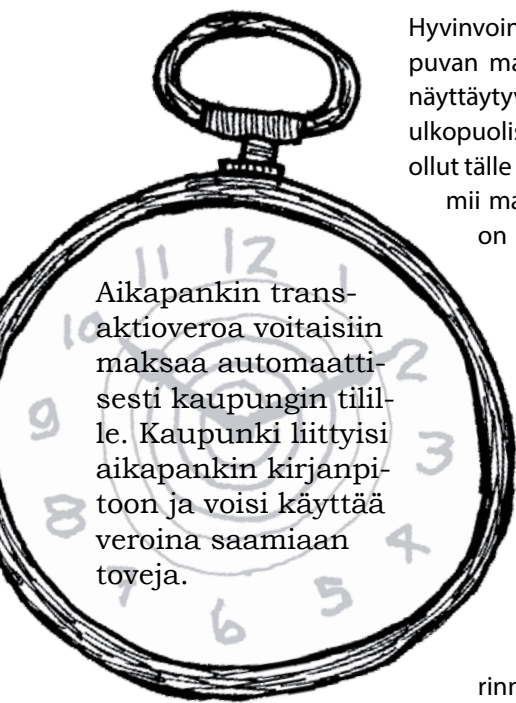

Teppo Eskelinen toimii yhteiskuntapolitiikan yliopistonlehtorina Jyväskylän yliopistossa. Hän on tutkinut talouden poliittisuutta eri näkökulmista ja tähän liittyen myös aikapankkeja.

telu olisi hyödyllistä, mitä aikapankki juuri tekeekin. Tällainen vastinpari on esimerkiksi vertaistuki/ammattitoiminta, mutta ammatillisen palvelun ja vapaaehtoistoiminnan rajan ei tarvitse olla niin jyrkkä kuin mihin olemme tottuneet. Samoin esimerkiksi vastinpari vapaaehtoistyö/pienyrittäisyys voi joissakin tilanteissa kaivata tuuletusta.

Aikapankin toiminnoista tovituki korostaa vuorovaikutuksen merkitystä kenties kaikkein näkyvimmin. Parhaimmillaan se merkitsee, että ihminen tietää, minkälaista apua tai tukea tarvitsee, ja löytää sen ihmisiltä, jotka oman kokemuksensa kautta ymmärtävät tilanteen. Apu ei tällöin myöskään ole tuskallisen sektoroitunutta.

Aikapankki ja verotus

Aikapankin transaktioveroa voitaisiin maksaa automaattisesti kaupungin tilille. Kaupunki liittyisi aikapankin kirjanpitoon ja voisi käyttää veroina saamiaan toveja.

Hyvinvointipalveluiden rahoituksen on perinteisesti katsottu riippuvan markkinoiden toiminnasta ja kasvusta. Tällöin markkinat näyttäytyvät helposti hyvinvoinnin edellytyksenä ja verotuksen ulkopuoliset toiminnot potentiaalisesti vaarallisina. Aikapankki on ollut tälle poliittiselle maailmankuvalle vaikea tapaus, koska se toimii markkinat / julkinen sektori -jaottelun ulkopuolella. Tämä on näkynyt erityisesti verotuskysymyksessä, mikä on ollut näkyvin aikapankkiin liittyvä julkinen debatti: reaktiot ovat usein heijastaneet tarvetta sijoittaa aikapankki osaksi tuota jaottelua, johon se ei sovi.

Yksinkertaistavien reaktioiden sijaan olisi kysyttävä, miten aikapankki voisi toimia yhteistyössä julkisten palveluiden kanssa, täydentää ja ennen kaikkea kehittää niitä. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että aikapankilla on toimintatilaa. Sen saavuttamiseksi aikapankkijärjestelmän on tehtävä suhteensa hyvinvointivaltion rahoitus pohjaan selväksi. Verotusongelma voidaan välttää pysymällä marginaalisena, mutta jos halutaan luoda todellista taloudellista rinnakkaisjärjestelmää, asia tulee joka tapauksessa vastaan.

Olen ehdottanut, että aikapankin pientä automaattista transaktioveroa voitaisiin maksaa automaattisesti kaupungin tilille. Kaupunki liittyisi tällöin aikapankin kirjanpitoon yhtenä toimijana ja voisi käyttää veroina saamiaan toveja normaalisti pyyntöjä tekemällä. Tämä antaisi aikapankille oikeutuksen kasvaa. Tällöin tärkeää olisi, että kaupungin tovit eivät olisi ainoastaan

työvoiman ostovälineitä, vaan niiden käyttö hajautettaisiin mahdollisimman tehokkaasti paikallisten ja yhteisöjä vahvistavien palveluiden työntekijöiden kontrolloitavaksi. Tällaisia ovat esimerkiksi kaupunginosatilat, asukaspuistot ja nuorisotilat.

Näin järjestelmä omalta osaltaan myös valtauttaisi yhteisöjen vahvistamisen kanssa toimivia kaupungin työntekijöitä. Kyse voisi myös olla tavasta, jolla aikapankin toimintatavat voisivat vaikuttaa julkisten palveluiden luonteeseen.

Utopioita: paikallisempi ja turvallisempi talous

Mikäli aikapankkia ajatellaan potentiaalisesti hyvinkin vahvasti kasvavana järjestelmänä, pääsemme pohtimaan sen luonnetta utopiana. Jos lähdetään siitä, että aikapankki muovaa sekä taloutta että julkisia palveluja näköisekseen sen sijaan että asettuisi siilipuolustukseen niiden väliin, minkälaisen jäljen se voisi painaa yhteiskuntaan?

Sellaisia aikapankin piirteitä, joiden soisi korostuvan nykytaloudessa enemmän, ovat ennen kaikkea moninaisuus ja paikallisuus. Vallitseva talousjärjestelmä edustaa eräänlaista monokulttuuria, vaikka talouspuhe palvookin yksilöllisyyttä. Sosiaalinen todellisuus on rikkaampi, jos se sisältää monenlaisia arvokäsityksiä, vaihdannan muotoja sekä omistamisen ja jakamisen tapoja. Erityisen tärkeää on nimenomaan arvonmittauksen itsensä monimuotoisuus. Aikapankki voi olemassaolollaan rikastaa käsitystä siitä, mitä on "talous".

Lisäksi paikallistalouksien vahvistuminen olisi tärkeää jo taloudellisen turvallisuuden vuoksi. Globaali finanssivetoinen kapitalismi on liian kriisialtis palvellakseen hyvän elämän tavoittelua, ja erilaiset paikalliset talousratkaisut ovatkin tärkeä vastavoima. Ne kuitenkin tarvitsevat tuekseen myös aitoja instituutioita. "Lähellä valmistettu"-merkit eivät riitä; tarvitaan järjestelmiä, jotka automaattisesti vahvistavat lähellä, yhdessä ja vertaisille tuottamista. Aikapankki on tietysti vain yksi esimerkki, mutta se vie taloutta terveeseen suuntaan.

Laajemmin aikapankin idean soisi vaikuttavan käsityksiin hyvinvoinnista sosiaalisena ilmiönä. Sen toimintaidea on tavallaan muistutus siitä, että vuorovaikutus on perustava kysymys – perustavampi kuin jako markkinoihin ja valtioon. Siksi aikapankilla on mahdollisuus näyttää polkuja hyvinvointivaltion päivittämiseen terveellä tavalla: turhan useinhan "päivittäminen" on vain koodi-

nimi alasajolle. Aikapankin hyvinvointikäsitys luo suunnan, johon hyvinvointipolitiikan yleisemmin soisi kohdistavan katseensa.

Se, mitä julkisten järjestelmien tulisi puolestaan tehdä, on antaa aikapankille sen tarvitsema toimintatila rinnakkaisena vaihdantajärjestelmänä kasvamiseen.